

Mennyire kis dózisú a kis dózisú acetilszalicilsav-kezelés?

DR. BUDAI MARIANNA PhD
SZAKGYÓGYSZERÉSZ

DR. BUDAI LÍVIA PhD
SZAKGYÓGYSZERÉSZ

A gyógyszeres terápia egyik alapelve az, hogy a hatóanyagokból a lehető legalacsonyabb, de már hatásos dózist alkalmazzuk. Ilyen módon a várt terápiás hatás kialakul, ugyanakkor a mellékhatások kockázata minimalizálható. A cardiovascularis prevenció céljára alkalmazott acetilszalicilsavnál ez a dózis 100 mg-nál is kevesebb.

Acetilszalicilsav-történelem

A szalicilsavnak és származékainak a használata az ókori Egyiptomig nyúlik vissza. Jelenlegi formájában – acetilszalicilsavként – 120 éve használjuk. A vegyület fájdalom- és lázcsillapító, valamint gyulladáscsökkentő hatása régóta ismert. A hatóanyag vérlemezkék aggregációját gátló hatását azonban elsőként csak 1948-ban vetették fel [1], majd az 1970-es évektől antitrombotikus hatású anyagként is bevonult a gyógyszerkincsbe az acetilszalicilsav. A szív- és érrendszeri prevenció céljára leginkább alkalmas dózis megtalálása azonban évtizedeket váratott magára.

Mivel a cardiovascularis (CV) megbetegedések világszerte vezető haláloknak számítanak, a CV-kórképekre visszavezethető mortalitás csökkentése elsőrendű fontosságú.

Az acetilszalicilsav mind a primer, mind pedig a szekunder CV-prevencióban helyet kap.

- Azok a személyek, akik korábban még nem voltak szív- és érrendszeri betegek – a primer prevenció révén –, az első CV-esemény, pl. szívinfarktus megelőzésére törekednek. A legújabb (US Preventive Services Task Force; 2016) szakmai ajánlás alapján az 50 és 69 év közötti nőknek és férfiaknak egyaránt ajánlott a kis dózisú acetilszalicilsav-alkalmazás primer CV-prevencióra, ha a várható élettartamuk meghaladja a 10 évet, és a szív- és érrendszeri megbetegedések kialakulásának a kockázata esetükben az elkövetkező 10 évben legalább 10%, illetve jelentős vérzési kockázat nem áll fenn náluk [2]. A kockázatbecsléshez az életkoron kívül a nemet, az etnikumot, a lipidszinteket, a vérnyomást, az esetleges cukorbetegséget és dohányzást veszik figyelembe.
- A szekunder prevenció azoknak a betegeknek a védelmére irányul, akiknél már korábban előfordult valamilyen CV-esemény, pl. stroke, szívinfarktus, angina vagy ismert perifériás érbetegségük van. Esetükben a napi 75–160 mg-os adagokban való acetilszalicilsav-alkalmazás – több tízezer beteggel végzett klinikai vizsgálatok alapján – átlagosan 20-30%-kal mérsékli egy újabb CV-megbetegedés kockázatát [1, 3]. Az acetilszalicilsavnak azonban mellékhatásai is vannak!

Számos klinikai vizsgálat hasonlította össze az acetilszalicilsav különböző dózisaival (30 mg/nap–1500 mg/nap) az antitrombotikus hatékonyságát, és számszerűsítette a kezelés mellékhatásaként várható gastrointestinális vérzések gyakoriságát [3, 4].

A tartós acetilszalicilsav-adagolással járó vérzéses szövődmények, beleértve a gyomor- és bélrendszeri vérzéseket, illetve az agyvérzést is, gyakorisága 75–100 mg-os napi dózisok esetén 2%, ami napi 300 mg-os adagok mellett már 3-4%-ra tehető, míg 1000 mg-os napi adagok fölött eléri a 6%-ot [3]. A dózis növelése tehát egyértelműen a mellékhatások gyakoribbá válásával jár.

Tudni kell azt, hogy a gyógyszertechnológusok régóta törekednek a gastrointestinális vérzéses mellékhatások gyakoriságának minimalizálására. Emiatt kerül világszerte az acetilszalicilsav-tartalmú tabletták döntő része bélben oldódó, azaz intestinosolvens bevonattal forgalomba [5]. Ez a speciális bevonat azonban – bár a direkt gyomorirritációval szemben védelmet nyújt – a prosztata-glandinszintézis gátlására visszavezethető vérzéses szövődményeket nem képes kivédeni.

A kockázat és haszon ismeretében mára már számos szakmai szervezet javaslata is napvilágot látott. Jelenleg úgy tűnik, hogy a legkisebb hatásos dózis 50–100 mg-ot jelent, bár vannak adatok a napi 30 mg hatásosságára vonatkozóan is (l. táblázat) [3].

1. táblázat: A különféle szív- és érrendszeri kórképekben hatásos legkisebb acetilszalicilsav-dózisos [3]

Átmeneti ischaemiás attack és ischaemiás stroke	50 mg
Magas vérnyomás	75 mg
Stabil vagy instabil angina pectoris	
Súlyos arteria carotis stenosis (= nyakiverőér-szűkület)	
Nagy CV-rizikójú férfiak	
Vénás tromboembólia	100 mg
Akut szívinfarktus	160 mg
Akut ischaemiás stroke	

Hasznos tudni a betegfelvilágosításhoz:

- Amennyiben az orvos szekunder prevenció céljára rendelte az acetilszalicilsavat, akkor annak a hosszú távú, akár egész életen át való adagolásával kell számolni.

- Az acetilszalicilsav készítményeit bőséges mennyiségű folyadékkal kell bevenni [5].
- A kis dózisú acetilszalicilsav szedésekor a betegnek ismernie kell azokat a figyelmeztető jelzéseket, amelyek a kezelés mellékhatásaként esetlegesen fellépő belső vérzésre utalhatnak, pl. véres vagy szurokfeke-te széklet, sápadtság, vérhányás, agyvérzésre utaló jelek [5].
- A kis dózisú acetilszalicilsav szedése által okozott mellékhatások valószínűsége bizonyos hatóanyagok, köztük a szteroid gyulladáscsökkentők, illetve nem-szteroid gyulladáscsökkentő láz- és fájdalomcsillapító hatóanyagok (NSAID-ok) hatására is fokozódhat. Ezek szedésének megkezdése előtt szükséges az orvossal való konzultáció és a gyomor savtermelését csökkentő protonpumpagátló készítmény (pl. omeprazol, pantoprazol) szedésének a megfontolása [6].

Összefoglalva: acetilszalicilsav-kezelés során mindig mérlegelni kell a terápia hatékonyságát és biztonságosságát, és lehetőleg kis dózisú készítményt kell alkalmazni. Magyarországon adagonként 75, 100, illetve 300 mg acetilszalicilsavat tartalmazó gyógyszerek is elérhetők – vény nélküli forgalomban. Lényeges felvilágosítani a betegeket arról, hogy számos esetben az alacsonyabb dózis (pl. 100 mg helyett 75 mg) is alkalmas a kívánt terápiás hatás elérésére. Ennek különösen azoknál a betegeknél lehet jelentősége,

akik a fokozott gastrointestinalis rizikójú csoportba tartoznak, azaz akiknek korábban már volt gyomor- vagy nyombélfekélyük, vagy jelenleg is gyomorsav-szekréciót csökkentő szert vagy antacidkészítményt alkalmaznak.

(Az irodalomjegyzék megtekinthető a szerkesztőségben.)